STADSARKIVET

Släktforska hos oss

Jakobsbergsskolan år 1930. Fotograf Emil Wijgård.

VÄSTERÅS STAD

Välkommen till Västerås stadsarkiv

I den här skriften får du tips på vad man som släktforskare kan upptäcka i källmaterialet hos Västerås stadsarkiv.

De exempel som ges är inte heltäckande utan en utgångspunkt för släktforskningen i ett kommunarkiv.

När du söker i kommunala handlingar

För att kunna få fram uppgifter om sina släktingar i de kommunala handlingarna behöver man söka i flera olika källor/arkiv. Några sammanställningar över enskilda personer finns sällan.

Sök i våra samlingar

- Arkivförteckningar: https://vas-sok.visualarkiv.se
- Stadsarkivets bildsamlingar: https://digitaltmuseum.se/s-vas
- Riksarkivet: https://sok.riksarkivet.se/nad

Sociala arkiv och hälso- och sjukvård

Handlingar från de sociala arkiven berör både fattigvård och barnavård. Större delen av handlingarna utgörs av pappersregister och pappersakter, antingen i alfabetisk ordning eller efter personnummer. För att kunna söka fram dessa handlingar är det viktigt att känna till släktingarnas samtliga namn, både för- och efternamn samt eventuella tidigare efternamn. Ibland är handlingarna dessutom sorterade efter barnets biologiska föräldrar.

BARNMORSKEDAGBÖCKER

Dokumentation och anteckningar från hemförlossningar återfinns i så kallade barnmorskedagböcker som fördes av tjänstgörande barnmorska. Hos Västerås stadsarkiv förvaras uppgifter för födda i Västerås tätort

1881–1948. Dagböckerna innehåller uppgifter om förlossningsförloppet men dessvärre inga uppgifter om fadern. Till barnmorskedagböckerna finns ett skannat och sökbart personregister. Även landsarkivet i Uppsala och Regionarkivet Västmanland förvarar vissa barnmorskedagböcker.

BARNAVÅRDSMANNAAKTER

Från 1918 fick barn födda utom äktenskapet en barnavårdsman. Även barn inom äktenskapet kunde ibland ha en sådan. Barnavårdsmannen förde anteckningar i en akt och den innehåller uppgifter om barnet, modern och fadern. För uppgifter i akterna finns en sekretessgräns på 70 år men du har alltid rätt att läsa om dig själv. En sekretessprövning sker innan utlämnande.

Tyvärr finns luckor i materialet, särskilt bland handlingarna från de tidigare så kallade landskommunerna (de tidigare socknarna som sedan 1967 ingår i kommunen Västerås).

FOSTERHEM OCH BARNHEM

För barn som har blivit placerade i fosterhem/familjehem finns i de allra flesta fall noteringar i personakter. Även här råder sekretess och en prövning görs innan utlämnande. Alla barnhem var inte kommunala, utan vissa barnhem tillhörde landstinget vilket innebär att handlingar även kan finnas på Regionarkivet Västmanland. Dessutom fanns det även privata barnhem.

På bilden syns barnmorskan Hilda Pihlgren, mer känd som Pila-Britta. Bilden är från 1922. Fotograf: Emil Wijgård.

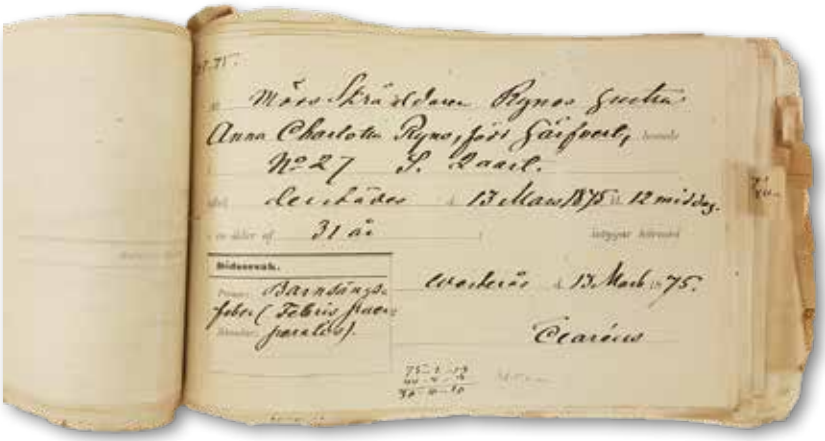

Dödsattest utfärdad av stadsläkare för kvinna död i barnsängsfeber 1875.

ÅLDERDOM OCH DÖD

I de sociala arkiven finns register och förteckningar över personer som har erhållit bland annat fattigvårdsunderstöd eller fattiggåvor. Även från ålderdomshem kan det finnas uppgifter.

Staden hade egna stadsläkare som gav läkarvård åt alla stadens invånare men som också verkade inom epidemisjukhuset och fattigvården.

Handlingar från skolor och skoltiden

I skolpliktsförteckningar, elevmatriklar, klasslistor och betygskataloger går det att få veta mer om skolgång och betygssättning.

I Rudbeckianska skolans arkiv – Sveriges äldsta gymnasium – är de äldsta handlingarna från slutet av 1500-talet och den första elevlängden börjar 1618. De flesta skolhandlingar är dock från 1840-/50-talen och framåt.

I skolarkiven kan det även finnas skolfotokataloger, fotoalbum eller fotografier tagna vid olika arrangemang, kanske från en idrottstävling.

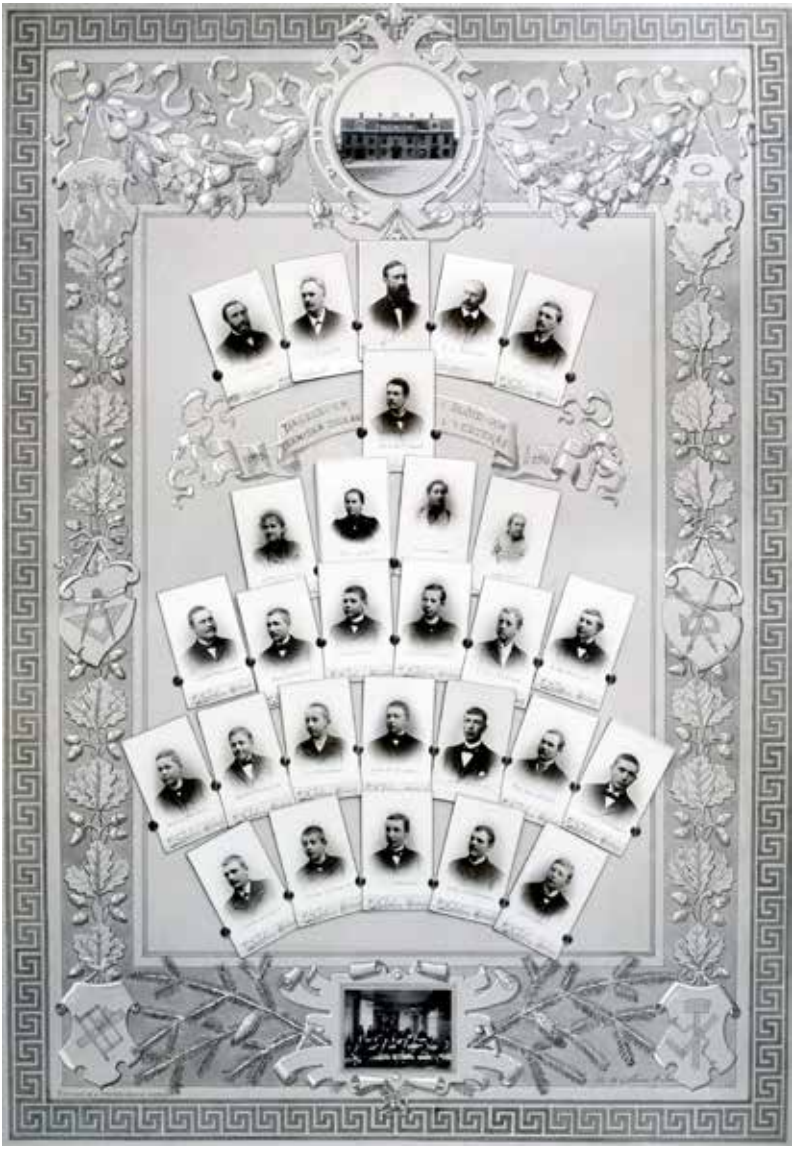

Dagelever i slöjd- och tekniska skolan 1895-96.

Byggnadsritning 1888 till nytt boningshus, Västra kvarteret nr 18-19.

Tomtmätningskarta från stadsingenjörskontoret år 1892.

Uppgifter om fastigheter, kartor och ritningar

BYGGNADSRITNINGAR

Stadsarkivet har ett stort bestånd av ritningar, cirka 35 000, som i de flesta fall är ordnade efter fastighetsbeteckning. Ritningssamlingen är från slutet av 1800-talet och framåt och täcker främst in de centrala delarna av Västerås.

Flertalet ritningar av senare tid och framåt finns dessutom skannade och går att få via stadens kontaktcenter.

KARTOR

Hos stadsarkivet förvaras en stor mängd kartor från 1600-talet och framåt varav flera finns digitaliserade. Den äldsta stadskartan är från 1688.

På Västerås stads hemsida finns flera kartor från olika år att ta del av, bland annat 1688, 1751 och 1854 samt flera från 1900-talet (sök på Historiska kartor). Det finns också svepkartor där det går att jämföra kartbilder då och nu genom att dra i en sveplist mellan kartorna.

FASTIGHETSTREGISTER OCH LANTMÄTERIAKTER

Fastighetsböcker ("Tomtlängder") är en beskrivning över vem som ägde en viss fastighet och finns för Västerås stad 1809–1875. Även detaljer som köpsumma kan framgå. Stadsarkivet har digitaliserade kortregister över fastighetsförsäljningar för tiden 1726–1877. För tiden därefter får man söka i Västerås rådhusrätts arkiv på landsarkivet i Uppsala.

Det finns även tryckta fastighetskalendrar från 1900-talet samt enstaka telefonkataloger som kan ge upplysningar. I lantmäteriets förrättningsakter finns uppgifter om fastigheter med tillhörande kartor.

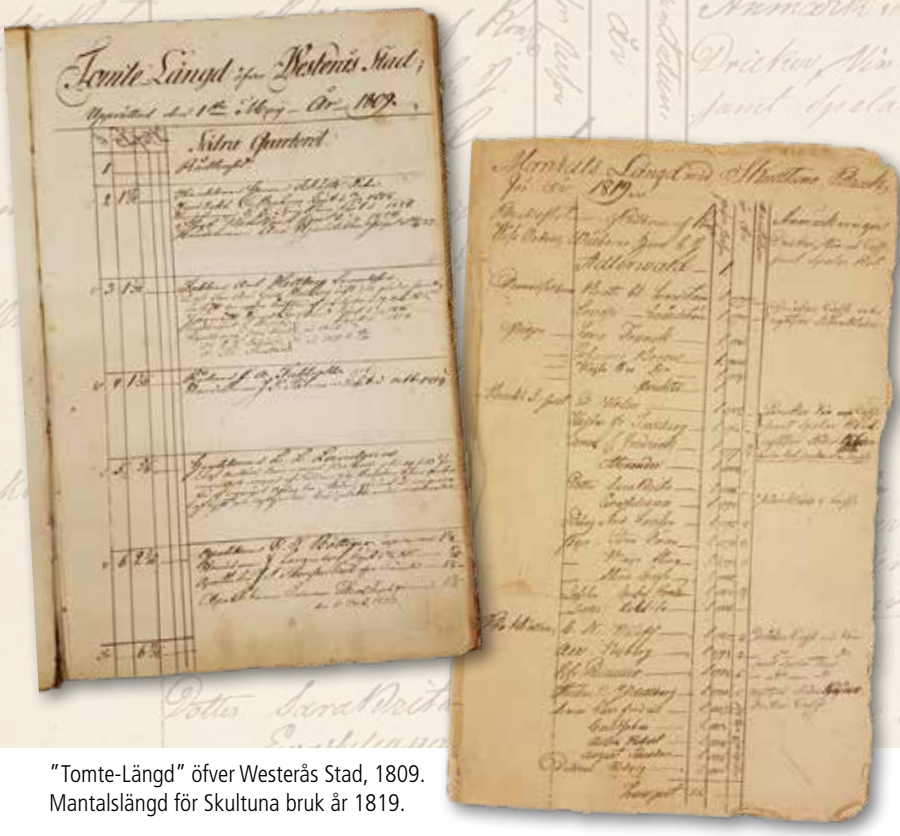

”Tomte-Längd” öfver Westerås Stad, 1809.
Mantalslängd för Skultuna bruk år 1819.

UPPBÖRDS- OCH SKATTELÄNGDER

Det finns olika slags skattelängder, bland annat mantalslängder och fyrktals-/röstlängder. De kan ge information om någon ägde en fastighet, vad de tjänade och hur mycket de betalade i skatt. Hos stadsarkivet förvaras årliga uppbördslängder från 1780 och fram till 1945, dessförinnan endast enstaka år. För åren 1886, 1891, 1896, 1901 och 1911 finns de även digitaliserade och sökbara.

Vi har även fyrktals-/röstlängder för vissa år för en del av de tidigare landskommunerna/socknarna som fanns kring Västerås.

Familjen Svensson i Johannedal 1919. Fotograf Emil Wijgård.

Fotografier

Stadsarkivet har flera samlingar med fotografier, både pappersbilder, glasplåtar och negativ. En av dem är fotograferna Wijgårds bildsamling som innehåller cirka 80 000 negativ, varav de flesta är porträttfotografier, och tagna under perioden 1918 till cirka 1980. Stadsarkivets visitkorts-fotografier sträcker sig från 1860-talet och fram till 1920-tal.

Andra exempel på fotosamlingar vi förvarar är Åke V Larssons och Bertil Forséns, båda samlingarna är huvudsakligen från 1950- och 1960-tal.

Runt 100 000 av stadsarkivets bilder finns tillgängliga i en bilddatabas i stadsarkivets forskarsal, i dagsläget finns även drygt 27 000 av dem tillgängliga via nätet genom vasterasbildbank.se. Här går det även att ta del av stadsbyggnadskontorets bilder över rivna fastigheter i centrala Västerås.

Handlingar ur Elviska arkivet.

Person-, gårds- och företagsarkiv

På stadsarkivet förvaras även flera person- och gårdsarkiv. I dessa kan man exempelvis finna brevsamlingar, fotografier och räkenskapshandlingar.

I företagsarkiven, bland annat Skultuna bruk och Metallverken, kan det finnas uppgifter om släktingar där särskilt dagsverksjournaler kan vara intressanta.

I brandförsäkringsbolagens handlingar finns beskrivningar över hus och fastigheter.

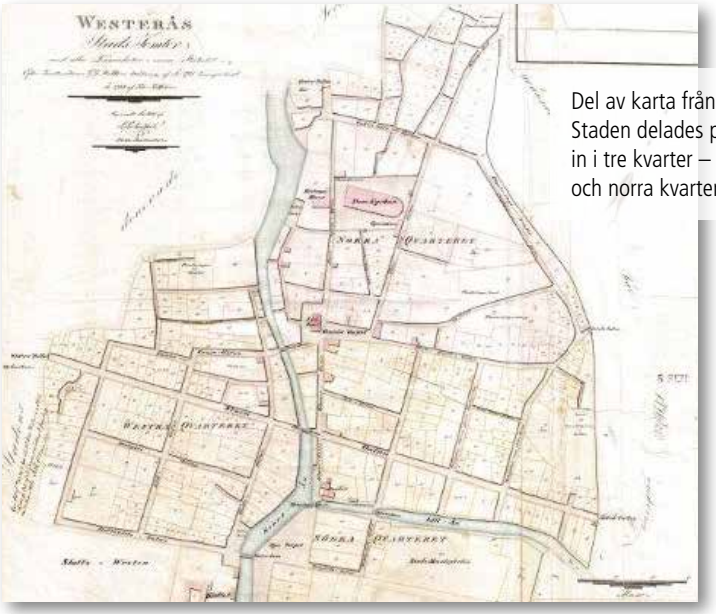

Del av karta från 1751. Staden delades på 1700-talet in i tre kvarter – västra, södra och norra kvarteret.

Andra arkiv av intresse

Hos Västmanlands läns museum, Arkiv Västmanland samt Regionarkivet Västmanland kan det också finnas spännande uppgifter om äldre släktingar, till exempel via fotosamlingar, föreningsarkiv eller anteckningar från barnhem. Hos landsarkivet i Uppsala finns äldre handlingar från regionala statliga myndigheter, såsom Tingsrätten.

VÄSTERÅS STADSARKIV
Telefon 021-39 19 93
stadsarkivet@vasteras.se
www.vasteras.se/stadsarkivet

VÄSTERÅS STAD

Produktion: Västerås stad Kommunikationscenter 2025-06